

відсоток учнів не уподібнюють поняття величини (час, вартість, кількість і т. ін.) з одиницями (година, гривня, штук і т. ін.) [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Вдосконалення культури математичного мислення і мовлення молодших школярів із ТПМ стає поштовхом для активного розвитку практичних життєвих навичок, дає можливість подолати проблеми вживання зайвих слів при розв'язуванні вправ та задач, запобігає порушенню структури речень і дає можливість змістовно, чітко та зв'язно висловлювати власну думку. Цілеспрямована та різностороння робота вчителя у даному випадку дасть можливість попередити виникнення помилок у мовленні як при вживанні окремих математичних термінів, так і в процесі роботи над цілим текстом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. Ред. В. Г. Бусел. – К. – Ірпін: Перун, 2003. – 1440 с.
2. Гаврилова Н. В. Особливості засвоєння математичних знань молодшими школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку : дис. канд. псих. наук : 19.00.08. / Н. В. Гаврилова. – Київ, 2004. – 292 с.
3. Гаврилова Н. В. Особливості засвоєння знань з математики молодшими школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку [Електронний ресурс] / Н. В. Гаврилова // Київ: Актуальна освіта. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.studmed.ru/docs/document4546?view=1>.
4. Король Я. А. Піднесення культури математичної мови / Я. А. Король. – Київ: Початкова школа, 1995. – 305 с.
5. Семенець С. П. Методика формування математичних понять / С. П. Семенець // Дидактика математики: проблеми і дослідження. – 2012. – режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/10.pdf>.

УДК 376-056.264-053.5:51

А. С. Прокопенко

студентка IV курсу спеціальності

Корекційна освіта (логопедія)

О. В. Ласточкіна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Сумський державний педагогічний

університет імені А.С.Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ІГОР ДЛЯ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті охарактеризовано дидактичні математичні ігри; подано приклади математичних ігор, спрямованих на розвиток сенсорних умінь учнів із порушеннями мовлення.

В статті охарактеризовані дидактические математические игры для развития сенсорных умений учащихся с нарушениями речи.

The article describes didactic mathematical games for the development of sensory abilities of students with speech disorders.

Ключові слова: сенсорні уміння, порушення мовлення, учні початкової школи, дидактичні математичні ігри.

Ключевые слова: сенсорные умения, нарушение речи, ученики начальной школы, дидактические математические игры.

Key words: sensory skills, speech impairment, elementary school students, didactic mathematical games.

Постановка проблеми. Сенсорне виховання школярів спрямоване на формування у них повноцінного сприймання навколишнього світу та становить основу пізнання, першим ступенем якого, як відомо, є саме чуттєвий досвід. Особливо важливим розвиток сенсорних умінь є для школярів із порушеннями мовлення; він повинен за допомогою всіх навчальних дисциплін, які вивчаються школярами. Сенсорні уміння можна розвивати й на заняттях з математики, у рамках якої можливим є формування сприймання кольору, величини, форми, простору, часу, відношення частини і цілого, подібності та відмінності тощо.

Дослідженням в області сенсорного розвитку дитини молодшого шкільного віку приділяли увагу такі вчені, як

Б. Г. Ананьєв, М. Є. Бернадська, І. В. Блінникова, А. В. Запорожець, О. Г. Солнцева та ін. У радянській педагогіці систему сенсорного виховання розробляли Л. А. Венгер і Н. Б. Венгер, О. Г. Пилюгіна, А. П. Усова та ін. Проте питання формування сенсорних умінь учнів із порушеннями мовлення у початковій школі засобами математичних ігор є недостатньо розробленим на сьогодні, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті – охарактеризувати математичні ігри для розвитку сенсорних умінь молодших школярів із мовленнєвими порушеннями.

Виклад основного матеріалу. Математика входить до числа обов'язкових предметів для вивчення у початкових класах. Мета освітньої галузі «Математика» полягає у формуванні предметних математичних та ключових компетентностей, які є необхідними учням для самореалізації [1, с. 14]. У відповідності з Державним стандартом для початкової загальної освіти освітньої галузі «Математика» вивчення чисел є фундаментом у курсі математики початкових класів. Зміст даного курсу включає: лічбу, нумерацію та чотири арифметичні дії, які виконується над невід'ємними цілими числами; початкові знання про властивості натуральних рядів чисел та арифметичні дії; початкові знання про дробі [2, с. 45].

Перед вчителем стоять завдання не лише дати учням досить міцні знання та навички із математики, що передбачені шкільною програмою, але й розвивати мислення учнів, предметну цікавість, активізувати пізнавальну діяльність, при цьому привчаючи працювати самостійно. Саме тому, математичну освіту на початковому етапі можна вважати поліфункціональною. Вона сприяє розвитку інтелекту особистості, формуванню культури мислення, вихованню волевих якостей, умінь долати труднощі та здатності оцінити красу наукових утворень і радість одержання нового знання.

Додаткової уваги при навчанні математики потребують діти з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). Загальне недорозвинення мовлення – це різні складні мовленнєві розлади, при яких

порушено формування всіх компонентів мовленнєвої системи [2, с. 48].

У процесі системної корекції загального недорозвинення мовлення у дітей молодшого шкільного віку ефективно використовуються завдання для формування сенсорних умінь, адже успішність розумового, фізичного, естетичного розвитку в значній мірі залежить від рівня сенсорного розвитку дітей, тобто від того, наскільки абсолютно дитина бачить, чує, відчуває. Сенсорний розвиток дітей з порушеннями мовлення має свої особливості: діти з такими порушеннями відчують труднощі у обстеженні предметів, у виділенні необхідних якостей, а головне – в позначенні цих властивостей словами.

Сенсорний розвиток – це розвиток відчуттів і сприймання, формування уявлень про властивості предметів (форма, колір, розмір, положення у просторі). Сенсорне виховання являє собою чуттєву основу для пізнання оточуючого світу. Завданнями сенсорного розвитку дитини з порушеннями мовлення виступають:

- 1) формування у дітей системи перцептивних дій;
- 2) формування сенсорних еталонів;
- 3) розвиток умінь самостійно використовувати сенсорні еталони у власній діяльності [3, с. 96].

У сучасній педагогіці зміст сенсорного виховання будується на основі принципу збагачення і поглиблення шляхом формування у дітей (починаючи з раннього віку) широкого орієнтування у навколишньому світі. Поруч зі спеціальним ознайомленням із кольором, формою, розміром предметів слід удосконалювати звуковий аналіз мови, формувати музичний слух, розвивати м'язово-суглобову чутливість і т.п. [5, с. 16].

Теоретичні й експериментальні роботи А. С. Виготського, Ф. Н. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна свідчать про те, що логічне мислення, творча уява, осмислена пам'ять не можуть розвиватися у дитини в результаті спонтанного дозрівання вроджених задатків. Тому, навчання й розвиток дитини повинні бути невимушеними, здійснюватися через властиві конкретному віку види діяльності й педагогічні засоби. Одним із

мотивуючих та розвиваючих засобів для молодших школярів є гра [6, с. 41].

У сучасній педагогіці дидактична гра розглядається, як ефективний засіб розвитку в дитини інтелектуальних психічних процесів (уваги, пам'яті, мислення, уяви). Дидактичні ігри розвивають сенсорні уміння дітей. Розвивається мовлення дітей: активізується словник, формується правильна звуковимова, зв'язне мовлення, вміння правильно висловлювати свої думки. В іграх діти вчаться використовувати видові, родові поняття, вправляються в знаходженні синонімів, слів, подібних за значенням та ін. Мають такий потенціал і математичні ігри, під якими розуміємо ігри, у яких змодельовані математичні побудови, відносини, закономірності [4, с. 16].

Наведемо приклади математичних ігор, спрямованих на розвиток різноманітних сенсорних умінь учнів молодшої школи, зокрема, на розвиток умінь розрізнення кольору та форми, величини, розрізнення предметів за дотиком, орієнтування у просторі та часі.

Гра «Чарівний мішечок»

Матеріали: мішечок, дрібні іграшки (більше 10 штук).

Хід гри. У мішечок поміщається більше 10 дрібних іграшок. Учні пропонують на дотик відрاهувати кількість іграшок, відповідно тому, яку цифру покаже вчитель чи скільки раз він плесне у долоні.

Гра «Знайдіть помилку»

Матеріали: картки з геометричними фігурами.

Хід гри. Гра має декілька варіантів, які пропонуються відповідно до навчального класу: знайти фігуру, яку поклали не на своє місце. Викладається декілька видів карток, підібраних за певними геометричними фігурами, проте серед трикутників лежить квадрат, між ромбами – прямокутник тощо. Учні мають знайти та виправити помилку.

Гра «Назви дні тижня»

Матеріали: М'яч.

Хід гри. Діти стоять у колі. Вчитель називає день тижня і кидає дитині м'яч. Дитина ловить м'яч, називає наступний день і кидає м'яч товаришеві. Можна домовитися називати дні тижня в зворотному напрямку.

Гра «Добери відповідну пелюстку»

Матеріали: картки з зображенням квіток, пелюстки до квіток.

Хід гри. Перед дитиною кладуть картку з зображенням декількох квіток (ромашка, волошка, мак, соняшник), у кожній з яких бракує однієї пелюстки. Вони додаються окремо. Запропонувати учням знайти їхню квіточку з урахуванням кольору і форми.

Гра «Де дзвенить дзвіночок?»

Матеріали: Хустинка, дзвіночок

Хід гри. Одній дитині зав'язують очі хустинкою. Друга дитина ходить із дзвіночком по класній кімнаті та подзвонює ним у різних місцях. Перша відгадує, де подзвонили, називаючи місце звуку відносно себе: «Подзвонили праворуч від мене», «Подзвонили ліворуч від мене» і т.д. Той учень, який після умовної кількості дзвінків жодного разу не помилився, отримує дзвіночок і займає місце свого попередника.

Гра «Добери фігури за величиною»

Матеріали: геометричні фігури (квадрати, прямокутники, круги, трикутники) різних розмірів, або картки з зображеннями геометричних фігур тощо.

Хід гри. Вчитель пропонує учням обрати один вид фігур і поділити їх на 2 або 3 групи за розмірами. Найкраще, коли всі учні можуть брати участь у грі.

Гра «День – ніч»

Матеріали: сюжетні картинки з зображенням дня та ночі.

Хід гри. Учителю тихо промовляє «Ніч», та показує відповідну картинку – діти закривають очі й кладуть голови на парти. Учителю пропонує завдання. Діти думають. Учителю говорить «День», та показує відповідну картинку – діти прокидаються й відповідають, піднявши руки.

Гра «Що змінилось?»

Матеріали: 4 різних предмети.

Хід гри. Вчитель розглядає з учнями предмети, потім ставить їх на столі в різному порядку: один – ліворуч, другий – праворуч, третій – попереду, четвертий – позаду; пропонує дітям уважно розглянути розташування, потім повернутися спиною до столу; змінює предмети місцями. Учні разом зі вчителем плескають у долоні – один із учнів обертається і визначає, що змінилось у

розташуванні предметів, який із них і де спочатку був розташований (ліворуч, праворуч, попереду, позаду).

Висновки. Дидактичні математичні ігри підвищують мотивацію учнів до навчання, викликають у них інтерес до навчального процесу, у цікавій та невимушеній формі комплексно формують математичні навички та вміння та сенсорні уміння учнів. У роботі з молодшими школярами з ТПМ дидактичні математичні ігри можуть бути ефективним навчальним та розвивальним засобом для розвитку сенсорних умінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Артемова Л. В. *Навчайте граючись* / Л. В. Артемова. – К. : «Таміріс», 1997. – 111 с.
2. Богданович М. В. *Методика викладання математики в початкових класах* / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король // *Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і доп.* – Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2006. – 336 с.
3. Венгер Л. А. *Воспитание способностей к наглядному пространственному моделированию* / Л. А. Венгер // *Дошкольное воспитание. – 2002. – № 3. – С. 398-400.*
4. *Державний стандарт початкової загальної освіти* // *Початкова школа. – 2011. – №7. – С. 1-18.*
5. Кузнєцова В. Г. *Математика для дошкільників. Популярна методика ігрових уроків* / В. Г. Кузнєцова – Спб.: Онікс, Онікс-Спб, 2006. – 240 с.
6. Стародубова Н. А. *Развитие речи ребенка: Практические советы педагога* / Н. А. Стародубова. – М.: Школьная Пресса, 2005. – 48 с.

УДК 796.011.3

М. І. Райчук

викладач кафедри спеціальної, інклюзивної, здоров'язбережувальної освіти

Н. О. Козачек

старший викладач кафедри спеціальної, інклюзивної, здоров'язбережувальної освіти

Т. М. Разладова

слухачка ІПО, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

ВЗАЄМОЗВ'ЯОК ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ І РЕКРЕАЦІЇ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ЗМІЦНЕННІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

У статті розглядаються форми та методи збереження і зміцнення здоров'я за допомогою фізичного виховання, фізичної реабілітації та рекреації.

В статті рассматриваются формы и методы сохранения, укрепления здоровья с помощью физического воспитания, физической реабилитации и рекреации.

In the article forms and methods of preservation and strengthening of health by means of physical education, physical rehabilitation, recreation.

Ключові слова: здоров'я, фізична культура, фізичне виховання, фізична реабілітація, рекреація

Ключевые слова: здоровье, физическая культура, физическое воспитание, физическая реабилитация, рекреация.

Key words: health, physical culture, physical education, physical rehabilitate, recreation.

Що таке здоров'я? Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального добробуту, а не лише відсутність хвороб та фізичних дефектів. Здоров'я необхідно характеризувати не лише якісно, а й кількісно, оскільки існує поняття про ступінь здоров'я, який визначається шириною адаптаційних здатностей організму. Здоров'ям можна назвати стан, протилежний хворобі, воно може бути пов'язане з різними перехідними станами і не мати чітких меж. Стан здоров'я не виключає наявності в організмі хворобного початку, який ще